

## ХУЛОСАИ

комиссияи экспертии Шурои диссертатсионии 6D. КОА – 018 назди Донишгоҳи миллии Тоҷикистон оид ба диссертатсияи Абдуллозода Аҳтам Рустам дар мавзӯи «Шартномаҳои консессионӣ: дурнамо ва рушд», барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ аз рӯйи ихтисоси 12.00.03 – Ҳуқуқи граждани; ҳуқуқи соҳибкорӣ; ҳуқуқи оилавӣ; ҳуқуқи байналмилалӣ хусусӣ пешниҳод шудааст.

1. Бо баробари эълон гардидани Истиклоли давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон масъалаи муносибатҳои бозорӣ рушд ёфта, имкониятҳои васеи ҷалби сармояи хусусӣ барои таъмини иқтисоди устувори иқтисодиёти кишвар ва барқарор намудани ҳамкориҳои давлат бо бахши хусусӣ, махсусан тавассути бастанӣ шартномаҳои консессионӣ фароҳам оварда шуд.

Дар давраи баъдибухронӣ, ки ба воқеаҳои маълуми солҳои 90-уми асри ХХ алоқаманд аст ва ҳангоме, ки аксарияти соҳаҳои иқтисоди миллӣ ба ҷалби сармоя, истифодаи самараноки моликияти давлатӣ, аз ҷумла захираҳои табиӣ тавассути воситаҳои нави молиявӣ, иқтисодӣ ва техникаи бахши хусусӣ эҳтиёҷ доштанд, чунин шакли ҳамкорӣ аҳамияти махсусро касб намуд. Вале, бинобар набудани заминаҳои меъриҳои ҳуқуқӣ таҷрибаи бастанӣ шартномаҳои консессионӣ хусусияти оммавиरो касб накард, ки ин дар навбати худ ба раванди хусусигардонии моликияти давлатӣ тавсеа бахшид.

Бо қабули Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи консессияҳо» соли 1997 дар ҷумҳурии мо расман ин шакли шарикӣ давлативу хусусӣ шакли қонунӣ пайдо намуд, ки аз иродаи сиёсии давлат барои гузаштан ба сатҳи нави ҳамкорӣ бо бахши хусусӣ шаҳодат меод. Шарикӣ давлат бо бахши хусусӣ ва шаклҳои зухури он, алалхусус консессия дар Тоҷикистон ҳамчун падидаи иқтисодӣ - ҳуқуқии нав ва ба таври амик омӯхтанашуда маҳсуб меёбад.

Таҳлили таҷрибаи хориҷии фаъолияти консессионӣ нишон медиҳад, ки маҳз тавассути бастанӣ шартномаҳои консессионӣ, истифодаи

дурусту мақсадноки моликияти дар ихтиёри давлат қарордошта, инчунин самаранокию сифатнокии хизматрасониҳо бо истифода аз чунин моликият ҷиҳати қонеъ намудани талаботи истифодабарандагони ниҳоӣ таъмин мегардад. Таҷрибаи миллии консессионӣ, аз ҷумла амалигардонии шартномаи консессионии системаи энергетикии ВМКБ ва ба консессия супоридани шоҳроҳи Душанбе - Чанок самаранокии ҳудро нишон доданд. Масалан, новобаста аз вазъи боду ҳаво хизматрасонӣ дар роҳи байналмилалии Душанбе Чанок аз ҷониби консессиядор дар сатҳи зарурӣ ба роҳ монда шуда, сифатнокии роҳ ва рафтуомади шабонарӯзӣ тавассути он таъмин гардидааст.

Бинобар муҳимияти дар сатҳи давлатӣ дастгирӣ ёфтани ташаббусҳои бахши хусусӣ, Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ - Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ҳанӯз соли 2010 дар Паёми худ ба Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон қайд намуданд, ки дар ҷумҳурии мо аз лиҳози ҳуқуқӣ бояд чунин як фазои озода муҳайё гардад, ки ҳар як фарди хоҳишманди ташкили фаъолияти соҳибкорӣ чунин имкониятро дошта бошад ва бо дастгириву ҳимояи давлат фаро гирифта шавад. Ҳамчунин зикр гардид, ки рушди устувори соҳибкорӣ кафили инкишофи бозғамоди иқтисодиёт ва паст гардидани шиддати таъсири бӯҳрон буда, барои афзун шудани бучети давлатӣ мусоидат хоҳад кард. Маҳз тавассути механизми ҳамкориҳои бахши давлативу хусусӣ кам кардани ҳиссаи маблағҳои бучетӣ дар лоиҳаҳои инфрасохтори сармоягузорӣ имконпазир буда, чунин лоиҳаҳо бояд бештар ба лоиҳаҳои азнавсозӣ табдил дода шаванд ва дар ин маврид механизми консессияро истифода намудан лозим аст.

Дар асоси супоришҳои Роҳбари давлат муқаррароти Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи консессияҳо» ва масъалаҳои вобаста ба истифодаи объектҳои консессионӣ аз ҷониби мақомоти давлатӣ мавриди таҳлилу омӯзиши ҳамачониба қарор гирифта, дар натиҷа соли 2011 Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи консессияҳо» дар таҳрири нав қабул гардид.

Мутаассифона, шартномаҳои консессионӣ ҳамчун таконбахши рушди иқтисодиёти кишвар, аз ҷумла истифодаи самараноки молу мулки давлатӣ дар маҷмуъ ва канданиҳои ғоиданок дар алоҳидагӣ шуда натавонистанд. Ба андешаи мо, ин ҳолат ба номукаммалии қонунгузори соҳа марбут доништа мешуд, ҳарчанд ки вобаста ба такмили соҳа ва ба роҳ мондани фаъолияти консессионӣ Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи консессияҳо» дар таҳрири нав (соли 2011) қабул гардид, вале фаъолияти миллии консессионӣ ба таври бояду шояд рушд накард. Таҳлилҳо нишон медиҳанд, ки дар баробари мавҷуд будани мушкилоти самти қонунгузорӣ, сабабҳои муҳими рушд наёфтани соҳа маҳз нокифоягии асосноккунии илмии шартномаҳои консессионӣ, набудани таҳқиқоти ҳаматарафаи фарогирандаи паҳлуҳои асосии ҳамкориҳои консессионии давлат бо бахши хусусӣ, ба таври зарурӣ ҳал нагардидани мушкилоти ҳуқуқӣ дар соҳаи танзими шартномавии консессия, номуайянии қонунгузори консессионӣ дар низоми умумии ҳуқуқии ҷумҳурӣ, кӯшишҳои камсамари дарёфти роҳҳои рушди минбаъдаи фаъолияти консессионӣ, ташаккул наёфтани нуқтаи назари доктринавии ягона дар хусуси шартномаҳои консессионӣ ва ғайраҳо махсуб ёфта, дар маҷмуъ таҳқиқоти илмии мазкурро боз ҳам мубрам мегардонанд.

2. Диссертатсия ба талаботҳои бандҳои 31 ва 33 Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 – юми июни соли 2021, № 267 тасдиқ шудааст, мутобиқат дорад. Диссертатсия кори илмӣ – таҳассусии анҷомёфта буда, аз ҷониби унвонҷӯй мустақилона таҳияшуда, сатҳи навогонӣ ва дар шароити ҷумҳурӣ татбиқшаванда буданро дорад. Натиҷа ва нуқтаҳои илмии ба ҳимоя пешниҳодшуда метавонанд дар назарияи ҳуқуқи граждани, такмили қонунгузорӣ ва раванди таълим дар муассисаҳои таҳсилоти олии ҳуқуқшиносӣ ба таври васеъ истифода шаванд, ки онҳо саҳми шахсии унвонҷӯйро нишон медиҳанд.

3. Мавзӯ ва мазмуни таҳқиқоти мазкур ба Шиносномаи ихтисоси 12.00.03 – Ҳуқуқи граждани; ҳуқуқи соҳибкорӣ; ҳуқуқи оилавӣ: ҳуқуқи

байналмилалии хусусӣ, ки аз рӯйи он ба Шурои диссертатсионӣ мувофиқи Фармоиши Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз санаи 7 – уми январи соли 2022, № 16 ҳукуқи қабули диссертатсияҳо барои Ҳимоя дода шудааст, мувофиқ мебошад.

4. Натиҷаҳои асосии таҳқиқот дар, 1 монография ва 15 мақолаҳои илмӣ, аз ҷумла 4 адад дар маҷаллаҳои тақризшавандаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба таъбиқ расидааст. Дар интишорот натиҷаҳои асосӣ, хулосаҳо ва тавсияҳои унвонҷӯӣ баён шудаанд. Теъдоди маводи ҷопшуда ба банди 35 Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 – юми июни соли 2021, № 267 тасдиқ шудааст, мувофиқ мебошад.

5. Дар таҳқиқоти диссертатсионии Абдуллозода А.Р., истифодаи мавод бидуни иқтибос ба муаллиф ё маъхаз мавҷуд набуда, ҳамаи сарчашмаҳои истифодашуда бо ишора ба муаллиф ё маъхаз тавассути иқтибос ба расмӣ дароварда шудаанд, ки аз риоя шудани банди Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ гувоҳӣ медиҳад.

6. Дар диссертатсия ва дигар ҳуҷҷатҳои пешниҳоднамудаи унвонҷӯӣ маълумоти ғайрисиҳеҳ, аз ҷумла дар бораи корҳои аз ҷониби ӯ ҷопгардида, мавҷуд намебошад.

Банди 61 – уми Низомномаи Шурои диссертатсиониро, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 – юми июни соли 2021, № 267 тасдиқ шудааст, ба роҳбарӣ гирифта,

Комиссия пешниҳод менамояд:

1. Диссертатсияи Абдуллозода Аҳтам Рустам дар мавзӯи «Шартномаҳои консессионӣ: дурнамо ва рушд», барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ аз рӯйи ихтисоси 12.00.03 – Ҳуқуқи граждани; ҳуқуқи соҳибкорӣ; ҳуқуқи оилавӣ; ҳуқуқи байналмилалии хусусӣ, ки ба Шурои диссертатсионии 6D. КОА – 018 назди Донишгоҳи миллии Тоҷикистон пешниҳод шудааст, барои Ҳимоя қабул карда шавад.

2. Муқарризони расмӣ аз рӯйи диссертатсия шахсони зерин таъин карда шаванд:

- Меликов Умрулло Асадуллоевич - доктори илмҳои ҳуқуқшиносӣ, профессори кафедраи ҳуқуқи факултети гумрук ва ҳуқуқи иқтисодии Донишгоҳи байналмилалӣ сайёҳӣ ва соҳибкорӣ Тоҷикистон;
- Сидиқов Дилшод Аҳрорович, н.и.х, дотсенти кафедраи ҳуқуқи граждании факултети ҳуқуқшиносии Донишгоҳи (Славянии) Россия ва Тоҷикистон.

3. Ба ҳайси муассисаи пешбар муассисаи давлатии таҳсилоти олии касбии «Донишгоҳи давлатии молия ва иқтисоди Тоҷикистон» таъин карда шавад.

4. Барои нашри эълон оид ба ҳимояи минбаъда ва ҷойгир намудани автореферат дар сомонии Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон иҷозат дода шавад.

5. Барои чопи автореферат бо ҳуқуқи дастнавис иҷозат дода шавад.

**Раиси комиссия:**

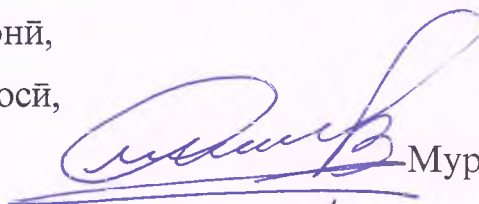
доктори илмҳои ҳуқуқшиносӣ, профессор  
аъзои Шурои диссертатсионӣ:



Имомова Н.М.

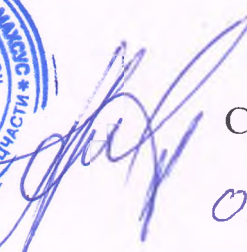
**Аъзои комиссия:**

аъзои Шурои диссертатсионӣ,  
доктори илмҳои ҳуқуқшиносӣ,  
профессор:



Муртазовода Ч.С.

аъзои Шурои диссертатсионӣ,  
доктори илмҳои ҳуқуқшиносӣ,  
профессор:



Сангинов Д.Ш.

02.07.2024